

Versnellen door Krachtenbundeling: Regionale Innovatie Ecosystemen bouwen samen verder aan Gezondheid en Toekomstbestendige Zorg.

12-12-2025

Nederland staat voor een enorme uitdaging. De bevolking vergrijst, meer mensen hebben een chronische aandoening en gezondheidsverschillen tussen mensen groeien. De vraag naar zorg neemt sterk toe. Terwijl nu al 1 op de 6 werkenden in de zorg werkt, is er een groot en toenemend tekort aan zorgmedewerkers. In 2034 wordt dit tekort op bijna 266 duizend medewerkers geschat. Als we niets veranderen, is passende zorg straks niet voor iedereen toegankelijk en beschikbaar. Technologische en sociale innovaties zijn cruciaal om de transitie van zorg naar gezondheid te maken en een onbeheersbaar arbeidstekort tegen te gaan. Ondanks de enorme urgentie landen innovaties te traag in de praktijk en renderen innovaties onvoldoende. Een belangrijke vraag is **#hoe** we dit kunnen doorbreken.

Met dit manifest bundelen vertegenwoordigers van 7 regionale innovatie ecosystemen – Medical Delta, Sigra, HEALTH Noord, Health Valley, Brightlands Smart Services Campus, Care Innovation Center West-Brabant en Health Hub Utrecht - hun krachten. Ons doel is om, door de gezamenlijke inzet van regionale innovatie ecosystemen, bij te dragen aan toekomstbestendige, gelijkwaardig toegankelijk, goede, en betaalbare zorg, zodat mensen zo lang mogelijk thuis kunnen blijven wonen ongeacht gezondheids- of welzijnsproblemen (care, inclusief verbinding tussen formele en informele zorg).

We versterken met onze samenwerking nadrukkelijk lopende initiatieven vanuit het IZA en AZWA en het Missiegedreven Innovatiebeleid, en de beweging van ziekte naar gezondheid die al in gang is gezet. Juist door samen te werken, samen te leren en kennis te delen kunnen we versnellen, en er voor zorgen dat mensen langer gezond blijven en veilig thuis kunnen blijven wonen, mensgerichte gezondheid- en zorginnovaties succesvol landen in de praktijk, personeelstekorten afnemen, professionals met plezier naar hun werk gaan en zorg- en welzijnsberoepen aantrekkelijk blijven voor toekomstige professionals.

1. GEDEELDE VISIE

- a. **Innovatie en adoptie verbinden met regionale transformatie.** Om onze zorg goed, toegankelijk en betaalbaar te houden en de transitie van zorg naar gezondheid te maken, is het cruciaal om gezondheid- en zorginnovatie en ondernemerschap te verbinden aan de regionale transformatie opgaven in zorg en welzijn. We integreren hierbij technologische, proces- én sociale innovatie en adoptie (zie missiegedreven innovatiebeleid zoals beschreven in de [KIA](#)). Dit sluit aan bij en draagt bij aan de bestaande VWS- en EZ-middelen en programma's (IZA, AZWA, Nationale Technology Strategie, etc.) en aan het realiseren van brede welvaart in Nederland.
- b. **Mensgerichte technologie.** Voor meer impact moet arbeidsbesparende en ondersteunende technologie anders worden vormgegeven dan nu vaak het geval is. We zetten in op mensgerichte technologie. Door innovaties vraaggericht (door) te ontwikkelen en beter aan te laten sluiten bij behoeften, werkprocessen en de balans tussen informele en formele zorg en welzijn, verbetert zowel de arbeidsproductiviteit als de kwaliteit van leven, kwaliteit van zorg en kwaliteit van arbeid.
- c. **Implementatie en opschaling.** De implementatie en opschaling van (technologische) innovaties is een enorme uitdaging. Er is sprake van markt falen. Innovaties landen niet of traag in de praktijk door belemmeringen op individueel, organisatie, keten en systeemniveau. Daarnaast vraagt snelle implementatie en opschaling om gedragsverandering in de hele keten, leiderschap en nieuwe skills bij burgers, (zorg) professionals en bestuurders. Deze barrières kunnen wij als regionale innovatie ecosystemen niet allemaal zelf wegnemen. We willen dan ook gezamenlijk

effectieve implementatie- en opschalingsaanpakken ontwikkelen en de randvoorwaarden creëren om de brede toepassing van mensgerichte technologie te versnellen.

- d. **Versnellen door te verbinden.** Regionale innovatie ecosystemen vertegenwoordigen zowel maatschappelijke als economische belangen en vormen de motor voor vernieuwing. In het versnipperde landschap verbinden wij partijen uit de werelden van leven, werken, leren en innoveren. Dit omvat (vertegenwoordigers van) burgers, professionals en zorgorganisaties, (MKB-) bedrijven, innovatie- en onderzoekspartners, kennisinstellingen, woningcorporaties, ROMS, zorgkantorregio's, verzekeraars, overheid en andere stakeholders. Al deze partijen zijn nodig en juist door samenwerking kunnen we methodisch innoveren, implementeren en opschalen versnellen. Versnellen vereist langdurige investeringen in relaties, kennisontwikkeling en executiekracht in regionale ecosysteem. We bouwen hierbij voort op bestaande netwerken en programma's.
- e. **Infrastructuur creëren.** Op dit moment ontbreekt een krachtige infrastructuur tussen regionale innovatie ecosystemen. Deze infrastructuur kan ten eerste de wisselwerking en gezamenlijk leren tussen regio's versterken, waardoor innovaties gezamenlijk sneller kunnen worden (door) ontwikkeld, gedeeld en opgeschaald (dubbeling beperken). Ten tweede kan deze infrastructuur de wisselwerking en het leerproces tussen regionaal niveau en landelijke partijen en programma's verbeteren. Kansen en barrières kunnen gezamenlijk op landelijk niveau worden geagendeerd. Landelijke partijen kunnen (systeem)barrières wegnemen en als hefboom fungeren voor opschaling. Een gedeelde taal - ook in het economisch en gezondheid- en welzijnsdomein - is hierbij van belang, maar ontbreekt nu nog.
- f. **Transitie én optimalisatie.** Als regionale innovatie ecosystemen zetten we zowel in op innovatie en adoptie gericht op de transitie van zorg naar gezondheid, als ook op het optimaliseren van de zorg. Beide zijn immers nodig en zijn met elkaar verbonden. Hierbij erkennen we dat dit vraagt om door ontwikkeling van onze bestaande regionale ecosystemen.
- g. **Economische belangen.** Voor het realiseren van de regionale transformatieopgave zijn innovatie- en ondernemerschap nodig van zowel start-ups en scale-ups als van gevestigde (grote) bedrijven. Naast de aanbodkant is ontwikkeling van de vraagkant van belang, zoals het vermogen van zorginstellingen om nieuwe ideeën, processen en technologieën succesvol te introduceren en te implementeren. We benadrukken dat economische belangen niet alleen het creëren van een markt voor gezondheids- en zorgtechnologie en het verdienvermogen van bedrijven betreft, maar ook besparingen in uitgaven aan zorg.

2. ONZE REGIONALE EN GEZAMENLIJKE KRACHT

- h. **Regionale innovatie ecosystemen** zijn de structurele verbinder voor:
 - 1. Gezondheids- en zorginnovatie, ondernemerschap, onderzoeks- en kennisinstellingen én regionale transformatie opgaven in gezondheid, zorg en welzijn, en de bijbehorende partijen.
 - 2. De vraaggerichte (door) ontwikkeling, implementatie en opschaling van technologische innovatie (Medtech, AI, etc.) én sociale innovatie (anders organiseren, gedragsverandering, ontwikkeling van benodigde skills, leven lang ontwikkelen, etc.)
 - 3. Wisselwerking tussen regionaal niveau en landelijk partijen en programma's.
- i. **Whole system in the room.** Regionale innovatie ecosystemen zijn in staat 'the whole system in the room' te krijgen. We bedoelen hiermee dat wij de werelden van leven, werken, leren en innoveren duurzaam kunnen verbinden. Naast zorgorganisaties, Tech bedrijven en onderzoeks- en onderwijsinstellingen zijn dus ook burgers, (toekomstige) zorgprofessionals én beleidsmakers mede-innovatoren. Dit is essentieel voor versnelling.

- j. **Bovenregionale samenwerking vergroot de impact.** De geografische omvang van onze regionale innovatie ecosystemen beslaat een deel van een provincie, een provincie, of een groter gebied. Door als regionale ecosystemen nauw samen te werken en bovenregionaal te leren, kunnen we onze ambitie op het gebied van de regionale transformatieopgaven en economische groei sneller en beter bereiken. Innovaties gericht op gezondheid en zorg en methoden kunnen gecoördineerd en geharmoniseerd samen worden (door) ontwikkeld, sneller van elkaar worden overgenomen ('proudly copied from') en gelijktijdig worden geadopteerd en opgeschaald. Ook kunnen we door samen te werken een springplank voor bedrijven vormen naar andere regio's en naar het buitenland.

- k. **Landelijke partijen.** De volgende landelijke partijen ondersteunen de infrastructuur van regionale innovatie ecosystemen en dragen actief bij aan de wisselwerking en het leerproces tussen regionaal en landelijk niveau, het benutten van kansen, wegnemen van (systeem) barrières en borging op landelijk niveau: Health Holland, FME, MBO Raad, Vereniging Hogescholen, TNO, en de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen.

- l. **Onze uniciteit.** De infrastructuur die wij bouwen bestaat nog niet en overbruggt de afstand tussen de regio en landelijk niveau. Onze toegevoegde waarde ten opzichte van reeds bestaande samenwerkingsverbanden is:
 1. Als regionale innovatie ecosystemen verbinden we de werelden van leven-werken-leren-innoveren (whole system in the room) en richten we ons op de hele cyclus van agenderen, innoveren, implementeren en opschalen. Dit maakt het mogelijk om technologische en sociale innovatie niet alleen te adopteren, maar ook echt onderdeel te maken van de dagelijkse praktijk.
 2. We zetten in op het langdurig investeren in een gestructureerde en gedeelde aanpak voor samenwerken en versnellen *binnen* ecosystemen, *tussen* ecosystemen (bovenregionaal) en *tussen* regionaal en landelijk niveau (van praktijk naar systeemniveau).
 3. Met de gedeelde aanpak werken we aan 3 orden van verandering:
 - i. Orde 1: Optimalisatie in zorg en welzijn (incrementele verbeteringen)
 - ii. Orde 2: Transformatieve verandering van zorg naar gezondheid door het verbinden van innovatie aan de regionale opgaven in gezondheid, zorg en welzijn
 - iii. Orde 3: Versterking van ons gezamenlijke verandervermogen
 4. We ontwikkelen vanuit de praktijk op drie niveaus (binnen regio's, tussen regio's, regionaal-landelijk) unieke kennis over het verbinden van innovatiekracht en transformatieplannen, en bundelen en ontsluiten deze kennis actief.

3. GEZAMENLIJKE AANPAK

- m. **Gedeelde aanpak.** Als regionale innovatie ecosystemen onderschrijven we de noodzaak van een gezamenlijk aanpak om vraaggericht de (door) ontwikkeling, implementatie en opschaling van mensgerichte gezondheids- en zorginnovaties te versnellen, en de ontwikkeling van de skills die dit vraagt bij alle stakeholders. Onze aanpak vertrekt vanuit een gedeeld model – SHARECARE - dat op maat wordt toegepast in onze regionale ecosystemen, rekening houdend met de regionale context, behoeften en partijen. En rekening houdend met verschillende fasen van volwassenheid waarin regionale ecosystemen zich bevinden. Het gedeelde vertrekpunt draagt bij aan de drie orden van verandering doordat het model een gedeelde taal, uitwisseling, en leren en verbeteren ondersteunt.

- n. **Niveaus in aanpak.** In onze aanpak onderscheiden we 3 samenhangende niveaus waarop we acteren:
 1. Binnen regionale ecosystemen: Versterken van de aanpak in de regionale ecosystemen om de impact te vergroten

2. Tussen regionale ecosystemen: Samen innoveren, opschalen en uitwisselen van innovaties, methoden en kennis
3. Regionaal-landelijk: Uitwisseling en samenwerking tussen regionale ecosystemen en landelijke partijen en bestaande programma's.

o. Activiteiten

Gezamenlijk willen wij in de komende 4 jaar het volgende doen:

1. **Roadmap.** De regionale innovatie ecosystemen stellen in afstemming met de betrokken landelijke partijen een gedeelde actieagenda op gericht op (a) urgente en gedeelde vraagstukken over gezondheid en zorg in het licht van langer veilig thuis wonen en (b) het verbeteren van methoden voor de (door) ontwikkeling, implementatie en opschaling van mensgerichte arbeidsbesparende gezondheids- en zorginnovaties.
2. **Ecosysteemaanpak.** Gezamenlijk (door) ontwikkelen en toepassen van een gedeelde regionale ecosysteemaanpak gericht op het versnellen van de (door) ontwikkeling, implementatie en opschaling van mensgerichte arbeidsbesparende gezondheids- en zorginnovaties.
3. **Doen!** Gezamenlijk (door) ontwikkelen, adopteren en opschalen van arbeidsbesparende mensgerichte oplossingen voor de gedeelde urgente vraagstukken. In nauwe aansluiting op- en voortbouwend op bestaande programma's en initiatieven.
4. **Infrastructuur met landelijke verbinding.** Creëren van structurele samenwerking tussen de regionale ecosystemen onderling en tussen deze infrastructuur en landelijke partijen en programma's.
5. **Evaluëren en verbeteren.** Continu evalueren van opbrengsten van onze aanpak, werkzame elementen, barrières, succesfactoren en randvoorwaarden ten behoeve van ons continue leer- en verbeterproces en het breed ontsluiten van de gebundelde kennis.

4. CALL TO ACTION

- p. **Doe mee!** Wij zijn vanuit een gedeeld urgentiebesef en gedeelde visie begonnen. We roepen partijen in onze regionale innovatie ecosystemen en landelijke partijen op om structureel mee te bouwen aan dit initiatief en samen het verschil te maken.
- q. **Ondersteuning.** Het verbinden van gezondheid- en zorginnovatie aan de regionale transformatie opgaven in gezondheid, zorg en welzijn vraagt om langdurige investering (regionaal, bovenregionaal en regionaal-landelijk) en het doorbreken van marktfaalen. We vragen de ministeries van VWS en EZ dan ook om dit initiatief als ambassadeurs actief te ondersteunen, drempels weg te nemen en doorbraken te borgen.

5. REGIONALE INNOVATIE ECOSYSTEMEN

De volgende 7 regionale innovatie ecosystemen onderschrijven dit manifest:

